

MƏDƏNİYYƏT

Azərbaycan xalça sənəti tarixi köklərə, zəngin ənənələrə malikdir. Hər ilməsində gizli sirlər yatan semantik və estetik naxışlı xalçaları-
mız baxanı özünə heyran edir. XX əsrin ortalarından etibarən Lətif Kərimov məktəbinin yetirməsi olan onlarla ornamentalist, o cüm-
lədən xalçaçı rəssamlar bu sahənin inkişafında əvəzsiz xidmətlər göstərirlər. Aydın Rəcəbov bu məktəbin yetirməsi kimi fərqli yaradı-
cılıq üslubu, özünəməxsus dəst-xətti ilə seçilir. Rəssam hər zaman yaratdığı kompozisiyanın dəqiqliklə həllinə xüsusi diqqət göstərir. Onun
2005-ci ildə təşkil olunan fərdi sərgisində nümayiş etdirilən xalça nümunələrində qədim ənənələrlə müasirlik vəhdət təşkil edir. Rəssam "Ağac-
lı", "Simurq", "Süvari-Dərviş", "Füzuli", "Dür at", "Qoç" kimi bir-birindən gözəl əsərlərin müəllifidir. Həmin xalçalarda hər mövzuya uyğun
salınmış naxışlarda qədim türk - Oğuz nümunələri əsas meyar kimi xüsusi yer tutur. Aydın Rəcəbov özünəməxsus üslubu, fəlsəfi
yanaşma tərzilə seçilən, Azərbaycan incəsənəti tarixində silinməz izi olan ustaların yolunu davam etdirən xal-
çaçı-rəssamdır. Xalça rəssamı Aydın Rəcəbovla müsahibəni təqdim edirik:

ki, enerjilərini xalçaya ötürsünlər. Elə işarə-
lər, elə rənglər var ki, onu ancaq biz bilirik.

- Sizcə, fotoərəssamlıq bu sənətə marağı azaldıbmı?

- Əslində, gənclərin fotoaparata marağı-
nın olması çox yaxşıdır. Lakin mən istəyə-
dim ki, onlar özlərindən də nəse qatsınlar,
sənətə töhfə versinlər. Mən kompozisiya
qurur və yaradırəm.

Xalçaçılığa fəlsəfi naxışlar gətirən rəssam

**- Aydın müəllim, nə üçün məhz rəs-
samlığı seçmişiniz?**

- Mən 2 yaşından etibarən gecə-gündüz
bağçasında olmuşam. Orada əlimə nə vaxt
kağız düşsə, tez cızma-qara edərdim. 80-ci
illər idi, bir dəfə vaxtilə getdiyim bağca tərə-
fə yolunu düşdüm. Uşaqlıq illərim gözümün
qarşısında canlandı və ora baş çəkmək qə-
rarına gəldim. İçəri girəndə gördüm ki, iki
rəsmim divarda asılıb. Bu məni çox təsirlən-
dirdi, uşaqlıq arzumu olan rəsamlıq hissi
içimdə coşub-çağladı. Təsəvvür edin, əlimə
kömür düşürdü onunla belə divara rəsmlər
çəkirdim. Buna görə məni hər zaman dan-
layırdılar. Məktəb illərində rəsamlığa bö-
yük həvəs göstərirdim. Çəkdiyim rəsmlər
həmişə seçilirdi. Daha sonra rəssam olma-
ğa qərar verdim. 1966-cı ildə Əzim Əzimza-
də adına Azərbaycan Dövlət Rəsamlıq
Məktəbini bitirdikdən sonra Moskvaya get-
dim. Bir müddət sonra Azərbaycan Dövlət
İncəsənət İnstitutunda Lətif Kərimovdan
dərs aldım. O, dərs zamanı tarixdən, din-
dən, memarlıqdan, musiqidən, muğamdan,
bir sözlə, hər şeydən danışardı. Dərsin bit-
məsinə 5 dəqiqə qalmış əlinə təbaşir alıb
yazı taxtasına bir ornament çəkər və bizə
onu kompozisiya etməyi tapşırırdı. Biz göz-
ləyərdik ki, o, növbəti dərs zamanı mövzu-
nu davam etdirsin.

**- Geniş və dərin mütaliəiniz var. Ma-
raqlıdır, həyat və yaradıcılıq yolunda
kimlərin sizə təsiri olub?**

- Mən institutu bitirdikdən sonra çox dü-
şündüm: sənət meydanına xalçaçılıqla çı-
xım, yoxsa rəsamlıqla? İlk dəfə rəngkarlıq-
la çıxdım, gördüm 50-60 nəfər rəssam var,
mən də onların içində. İkinci sərgiyə xalça
təqdim etdim. 1975-ci ildə bir sərgi oldu.
Sərgi açıldı, işimi orada görmədim. O, iş
mənim ilk işim idi, "At" adlandırmışdım. Yu-
sif Hüseynova yaxınlaşıb dedim, mənim xal-
çamı asmayıblar. O mənə bildirdi ki, Mosk-
vadan komissiya gəlib və mənim işimi bəyə-
nərək dərhal Ümumittifaq sərgisinə aparıb-
lar. Daha sonra rəssam Aqil Kərimovla bə-
rabər Moskvaya sərgiyə getdik. Bu sərgidə
də xalçamı tapmadım. Səhəri gün getdim
SSRİ Rəsamlar İttifaqına, yaxınlaşıb so-
ruşdum ki, xalçam haradadır? Onlar mənə
bildirdilər ki, bir az gözləyin. Daha sonra xal-
çamın şəklini göstərər dedilər ki, biz bu işi
Əlcəzairə sərgiyə göndərmişik. Həmin xal-
ça iki il müxtəlif ölkələrdə sərgiləndi. Bu mə-

nim ilk işim idi. İki ildən sonra Mədəniyyət
Nazirliyi bu xalçanı fonda daxil etdi.

**- Xaricdə sərgilənən xalçaların ba-
redə nə deyə bilərsiniz?**

- İsvetçədə bir hoteldə çox böyük sərgim
təşkil olub. Əvvəlcə mənə bir kitabxana
göstərdilər, lakin mən razı olmadım. Daha
sonra böyük bir zalda gözəl sərgi təşkil olun-
du. Mən dekorativ-təbiiqi sənət bölməsinin
sədriyəm, Fransada da Azərbaycan dekora-
tiv-təbiiqi sənət sərgisini keçirmişik. Ora
apardığım 12 xalçam çox maraqla qarşılandı.

**- Əsərlərinizi bu qədər fərqli edən
nədir?**

- Ümumiyyətlə, xalçaların ornament kom-
pozisiyası və texnologiyasını çox dərinləndir-
mək lazımdır. Mən elə süjet və motivlərdən
istifadə edərdim ki, onlar nəinki harmonik
olaraq memarlıq mühitinə daxil olur, eyni
zamanda mühitin monumentallığını bir daha
sübuta yetirir. Abşeron motivləri üzrə işlədi-
yim "Əncir ağacı" adlı xalçada ara sahə mo-
tivləri haşiyədəki qədim damğa təsvirləri ilə
uyğunluq təşkil edir. Onların hər birində də-
rin və gizli mənalar yatır. O əsərdə müqə-
dəsliyi tərənnüm etsəm də, "Üzüm salxımları"
əsrində təbiətin dörd ünsürünün və xeyir-
bərəkət rəmzi hesab edilən üzümün yarpaqlı
budaqlarının dekorativ stilizəli təsvirini
verərək maraqlı və fərqli kompozisiya yarat-

mışam. Ümumən yaradıcılığım Abşeron
motivlərinə xüsusi önəm verirəm. Özüm də
Abşeronda doğulub boya-başa çatmışam.
"Süvari-Dərviş", "Faytonçu" və digər xalça
nümunələrində stilizə edilmiş dekorativ for-
ma hakimdir. Bundan başqa ornamental və
mifoloji mövzularda da qeyri-adi kompozisi-
yalar yaratmışam. "Dür at" və ya "Peqas"
adlı xalça nümunələri çox böyük maraqla do-
ğurub. Bundan başqa, "Günəşi gəzdiren ağ
dəvə", "Qurbanlıq qoç", "Əkinçi qoca" əsə-
rlərinin özünəməxsus dəst-xətti var.

**- Fərdi kolleksiyalarınız sərgilənir-
mi?**

- Əlbəttə. Almaniya, Türkiyədə, İtali-
yada, İspaniyada, Fransada, Belçikada,
Norveçdə, Rusiyada şəxsi kolleksiyalarım
var. Hətta mənə bir gün xəbər gəldi ki, bir
ispan mənim fərdi kolleksiyalarımı ölkəsinin
muzeyinə hədiyyə edib. Ümumiyyətlə, xal-
çada çox gizli sirlər var. Məsələn, işarələr
var ki, onu heç kim oxuya bilmir. Əvvəllər
kahinlər xalça ilə informasiya ötürürdülər.
Xalça sirlə bir məkandır. Ritual xalçalar haq-
qında da danışmaq istəyirəm. Bu xalçaların
ipi yağlı olur, çünki qoyun yunundan hazırlanır.
Yerə sərəndə bütün əks enerjini və
tozu yığaraq kristallaşdırır. Elə xalça var ki,
evə müsbət enerji verir. Mən toxucularla
hər zaman zarafat edir, onları güldürürəm

Bizim XVIII-XIX əsr şedevr sənət nümu-
nələrini mənimsəyib öz ölkələrində istehsal
edirlər. Mən bunun əleyhinəyəm və
hər zaman deyirəm ki, öz işinizi ortaya qo-
yun. Qafqaz xalçalarını ermənilər öz adları-
na çıxırlar. Çünki müəllifi yoxdur. Mənim
xalçamı götürüb deyirlər, erməni xalçasıdır,
lakin mən bunu sübut edə bilmirəm. Yaxşı
olardı ki, müxtəlif dillərdə xalçaçılığa aid ki-
təblər çap olunsun. Çünki ermənilər bu gü-
nün özündə də bizim xalçaları mənimsə-
məyə çalışırlar. Biz bu mövzuda kitab çap
edərək milli-mənəvi dəyərlərimizi qoruya
bilərik. Məsələn, bir ekspert mənə müraci-
ət edir ki, hansısa xarici ölkədə keçirilən
sərgidə bizim xalçalarımız, əsasən də, Qa-
rabağ xalçaları erməni xalçaları kimi sərgi-
lənir. Lakin sual verilsə ki, bu elementə nə
deyilir, cavab verə bilməyəcəklər.

**- Sizin xalçaların sirrini açan olub-
mu?**

- Xeyr, xalçalar hələ işlənməlidirlər.
Məndə elə yazılar və elementlər var ki, on-
ları heç kim oxuya bilmir. Bir dəfə Kübra
Əliyeva bir elementə baxıb onu durnaya
bənzətmişdi. Lakin mənə sübut edə bilmir-
di ki, durna haradadır. Kompozisiya ümumi
adlanır. Siz onları özünüz tapmalısınız. Adi
nöqtənin belə dərin mənası var. Nöqtələrin
birləşməsi xətt elementi əmələ gətirir, o
xətt nədir, nə ifadə edir, onların hər biri bir
məna kəsb edir.

- Qarabağ xalçaları nə ilə fərqlənir?

- Rəngi, ölçüsü, kompozisiya quruluşu
ilə fərqlənir. Bizim xalçaların pisi yoxdur,
hamısı gözəldir. Qarabağ xalçaları isə xü-
susilə zövq oxşayır. Bu gözəlliyə sahib çıx-
malıyıq.

Müsahibəni apardı:
Jalə QƏHRƏMANOVA,
"Respublika".